

Retouradres Postbus 2232 3500 GE UTRECHT

BodemenergieNL
Martin Bloemendaal
Postbus 1072
3430 BB Nieuwegein
Nederland

**Rijkswaterstaat Water,
Verkeer en Leefomgeving**

Griffioenlaan 2
3526 LA Utrecht UTRECHT
Postbus 2232
3500 GE UTRECHT
T 088 7982222
www.rijkswaterstaat.nl

Contactpersoon

Jan Frank Mars
Senior Adviseur
T 06-55346512
janfrank.mars@rws.nl

Datum 20 juli 2015
Onderwerp borging protocollen bodemenergie in regelgeving

Ons kenmerk
mars0001

Uw kenmerk

-

Bijlage(n)

-

Geachte heer Bloemendaal,

Tijdens ons overleg van dinsdag 30 juni hebben Peter Kouwenhoven en ondergetekende toegezegd om uit te zoeken hoe juridisch geborgd is dat werkzaamheden aan een bodemenergiesysteem alleen uitgevoerd mogen worden door bedrijven die gecertificeerd en erkend zijn conform de BRL SIKB 11.000 voor het ondergrondse gedeelte en de BRL KBI 6000 Delen 00 en 21 voor het bovengrondse gedeelte. Daarnaast is met de inspectie leefomgeving en transport (ILT) afgestemd hoe zij de Regeling bodemkwaliteit interpreteren voor werkzaamheden aan bodemenergiesystemen.

Hieronder vind u onze bevindingen. Ter verduidelijking zijn de meest relevante onderdelen van wetsteksten in kaders toegevoegd.

Werkwijze melden of vergunningaanvraag:

Voor het ontwerpen, installeren, beheren en ten aanzien van het ondergrondse deel tevens onderhouden van een bodemenergiesysteem moet een melding, dan wel vergunningaanvraag worden gedaan. Afhankelijk van de locatie en welk (open of gesloten) systeem gaat deze melding/vergunningaanvraag via het Besluit lozen buiten inrichtingen, het activiteitenbesluit milieubeheer of het Waterbesluit. Meldingen van systemen binnen inrichtingen lopen via de Activiteiten Internet Module (AIM) en buiten inrichtingen via het Omgevingsloket Online (OLO). De opdrachtgever (initiatiefnemer) is verplicht om deze werkzaamheden te laten uitvoeren door een bedrijf dat daarvoor een erkenning heeft. Deze erkenningsplicht is in alle onderstaande besluiten geregeld.

De erkenning van personen en instellingen is geregeld in hoofdstuk 2 van het Besluit bodemkwaliteit. In dit hoofdstuk staat in artikel 15, eerste lid, dat het verboden is een werkzaamheid uit te voeren zonder daartoe verleende erkenning.

Datum

20 juli 2015

Ons kenmerk

mars0001

Besluit lozen buiten inrichtingen

Artikel 3a.9

Het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van een gesloten bodemenergiesysteem vindt plaats overeenkomstig de daartoe krachtens het Besluit bodemkwaliteit aangewezen normdocumenten door een persoon of instelling, die daartoe beschikt over een erkenning op grond van dat besluit.

Activiteitenbesluit milieubeheer

Artikel 3.16o

Het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van een gesloten bodemenergiesysteem vindt plaats overeenkomstig de daartoe krachtens het Besluit bodemkwaliteit aangewezen normdocumenten door een persoon of instelling die daartoe beschikt over een erkenning op grond van dat besluit.

Waterbesluit

Artikel 6.11e

Het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van een open bodemenergiesysteem vindt plaats overeenkomstig de daartoe krachtens het Besluit bodemkwaliteit aangewezen normdocumenten door een persoon of instelling, die daartoe beschikt over een erkenning op grond van dat besluit.

Het gaat hierbij om werkzaamheden die uitgevoerd worden met betrekking tot bodem, grond, baggerspecie, bouwstoffen of bodemenergiesystemen. In artikel 2.1., eerste lid, van de Regeling bodemkwaliteit zijn deze nader uitgewerkt. Voor bodemenergie is in de onderdelen u en v van artikel 2.1. het ontwerpen, installeren, beheren en ten aanzien van het ondergrondse deel ook het onderhouden als werkzaamheid aangewezen.¹ Artikel 18 van het Besluit bodemkwaliteit bepaalt dat het verboden is een werkzaamheid uit te voeren in strijd met het daarvoor geldende normdocument.² De normdocumenten zijn aangewezen in Bijlage C van de Regeling bodemkwaliteit. Voor bodemenergie zijn dit de BRL SIKB 11000 in categorie 21 voor het ondergrondse deel en BRL KBI 6000 Deel 00 en 21 in categorie 22 voor het bovengrondse deel.

¹ De reden waarom in artikel 2.1.1 onderdeel s "mechanisch boren als beschreven in BRL SIKB 2100 en Protocol 2101" een uitzondering is gemaakt door het protocol expliciet te noemen komt omdat de reikwijdte zoals die in hoofdstuk 1 van protocol 2101 is beschreven, zich expliciet beperkt tot een aantal duidelijk afgebakende deelsectoren van de sector mechanisch boren, er is in dit protocol voor gekozen een aantal andere deelsectoren nog niet onder het certificatieschema voor mechanische boringen te brengen. Dit in tegenstelling tot de reikwijdte zoals die omschreven is voor de werkzaamheden die zijn omschreven in de onderdelen u en v voor bodemenergie. Hier is in de BRL SIKB 11.000 en de BRL KBI 6000 Delen 00 en 21 de keuze gemaakt om alle verschijningsvormen, c.q. het gehele terrein onder de reikwijdte te laten vallen.

² Tenzij het afwijken van bij wettelijk voorschrift is toegestaan.

Datum
20 juli 2015

Ons kenmerk
mars0001

Besluit bodemkwaliteit

Artikel 15

1. *Het is verboden een werkzaamheid uit te voeren zonder daartoe verleende erkenning.*
2. *De in artikel 9, tweede lid, bedoelde handelingen kunnen slechts worden uitgevoerd door een natuurlijke persoon die staat vermeld op de erkenning.*
3. *Het bepaalde in het eerste en tweede lid geldt niet voorzover de werkzaamheid wordt uitgevoerd voor het verkrijgen van een certificaat of een accreditatie.*

Artikel 18

1. *Het is verboden een werkzaamheid uit te voeren in strijd met het daarvoor geldende normdocument.*
2. *Het in het eerste lid gestelde verbod geldt niet voorzover het afwijken van het normdocument bij wettelijk voorschrift is toegestaan.*

Bijlage C, behorende bij de artikelen 2.1 en 2.2 RBK

Categorie	Werkzaamheden	Normdocumenten Certificatie- en accreditatierichtlijnen	Onderdelen
21	Ontwerpen, installeren, beheren en onderhouden van het ondergrondse deel van bodemenergiesystemen bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onderdeel u	BRL SIKB 11000, Beoordelingsrichtlijn Ontwerp, Realisatie, Beheer en onderhoud ondergrondse deel bodemenergiesystemen, versie 2.0, vastgesteld op 2 oktober 2014. Tot 1 april 2016 is het toegestaan om versie 1.1, vastgesteld op 12 december 2013, toe te passen. De volgende werkgebieden worden onderscheiden in BRL SIKB 11000: 1a. Ontwerpen op hoofdlijnen van open bodemenergiesystemen; 1b. Ontwerpen op hoofdlijnen van gesloten bodemenergiesystemen; 2a. Ontwerpen in detail van open bodemenergiesystemen; 2b. Ontwerpen in detail van gesloten bodemenergiesystemen; 3a. Installeren van open bodemenergiesystemen; 3b. Installeren van gesloten bodemenergiesystemen; 4a. Beheren en onderhouden van open bodemenergiesystemen; 4b. Beheren en onderhouden van gesloten bodemenergiesystemen.	Protocol 11001, Ontwerp, Realisatie, Beheer en onderhoud ondergrondse deel bodemenergiesystemen, versie 2.0, vastgesteld op 2 oktober 2014. Tot 1 april 2016 is het toegestaan om versie 1.1, vastgesteld op 12 december 2013, toe te passen.

22	<p>Ontwerpen, installeren en beheren van het bovengrondse deel van bodemenergiesystemen bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onderdeel v.</p>	<p>BRL KBI 6000 Deel 00, Beoordelingsrichtlijn voor het KOMO INSTAL certificaat voor Ontwerpen, Installeren en Beheren van Installaties, Algemeen deel, vastgesteld op 30 april 2013, met wijzigingsblad van 30 september 2013.</p> <p>en</p> <p>BRL 6000 Deel 21, Beoordelingsrichtlijn voor het KOMO INSTAL certificaat voor Ontwerpen, Installeren en Beheren van energiecentrales van bodemenergiesystemen, versie van 23 januari 2014 met wijzigingsblad van 1 september 2014. Tot 1 september 2015 is het toegestaan om de versie van 23 januari 2014 toe te passen.</p> <p>De volgende werkgebieden worden onderscheiden in BRL KBI 21:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ontwerpen van energiecentrales van bodemenergiesystemen van individuele woningen(ontwerpen, klein); 2. Installeren van energiecentrales van bodemenergiesystemen van individuele woningen(installeren, klein); 3. Beheren van energiecentrales van bodemenergiesystemen van individuele woningen (beheren, klein); 4. Ontwerpen van energiecentrales van bodemenergiesystemen van woongebouwen en/of utiliteitsgebouwen (ontwerpen, groot); 5. Installeren van energiecentrales van bodemenergiesystemen van woongebouwen en/of utiliteitsgebouwen (installeren, groot); 6. Beheren van energiecentrales van bodemenergiesystemen van woongebouwen en/of utiliteitsgebouwen (beheren, groot). 	<p>ISSO-publicatie 39 20 juli 2015 Energiecentrale met warmte- en koudeopslag (WKO). Ontwerp, realisatie en beheer, vastgesteld op 17 maart 2014.</p> <p>ISSO-publicatie 44 Het ontwerp van hydraulische schakelingen voor verwarmen, vastgesteld op 5 november 1998.</p> <p>ISSO-publicatie 47 Ontwerp hydraulische schakelingen voor koelen, vastgesteld op 17 maart 2005.</p> <p>ISSO-publicatie 69 Model voor de beschrijving van de werking van een klimaatinstallatie, vastgesteld op 8 november 2002.</p> <p>ISSO-publicatie 72 Ontwerp van individuele en klein elektrische warmtepomp-systemen voor woningen, vastgesteld op 5 maart 2014.</p> <p>ISSO-publicatie 76 Montage- en materiaalspecificaties voor warmwater-verwarmingsinstallaties, vastgesteld op 24 mei 2005.</p> <p>ISSO-publicatie 80 Handboek integraal ontwerpen van collectieve installaties met warmtepompen in woningbouw, vastgesteld op 18 januari 2007.</p>
----	--	--	--

Datum
20 juli 2015

Ons kenmerk
mars0001

Toezicht en Handhaving:

Het toezicht op de erkenningsregeling voor bodemenergiesystemen ligt bij de gemeente, de provincie en de Minister van IenM (in de praktijk de ILT). Gemeente en provincie kunnen handhavend (bestuursrechtelijk) optreden indien een opdrachtgever (initiatiefnemer) de werkzaamheden uitbesteedt aan een niet erkend bedrijf. Indien zij tijdens hun toezicht constateren dat werkzaamheden door een niet erkend bedrijf worden uitgevoerd of dat niet overeenkomstig het normdocument wordt gewerkt kunnen zij dit melden aan de Minister van IenM (ILT). Een melding kan worden gedaan op de website [Melding Bodemsignaal](#) van de ILT. Het is aan de Minister van IenM (ILT), al dan niet naar aanleiding van een signaal, handhavend op te treden tegen een niet erkend bedrijf, zoals de installateur, het boorbedrijf of de aannemer die de werkzaamheden uitvoert. De normdocumenten zijn formeel opgehangen in de wetgeving (bijlage C van de Rbk). Daarmee hebben ze een status als publieke regelgeving, en heeft de Minister van IenM (ILT) de taak om toe te zien op de naleving en daarop te handhaven. Provincie en gemeente hebben deze bevoegdheden niet.

De certificerende instantie die het certificaat aan het bedrijf heeft afgegeven kan ook optreden indien het bedrijf zich niet houdt aan de normdocumenten. In dit geval kan het certificaat worden geschorst of ingetrokken. Hierop volgend kan eventueel door de Minister van IenM de erkenning worden ingetrokken of geschorst.

Conclusie:

Uit bovenstaande valt te concluderen dat het aanwijzen van werkzaamheden en de bijbehorende normdocumenten met betrekking tot bodemenergiesystemen juridisch geborgd is. De Regeling bodemkwaliteit hoeft hiervoor niet te worden aangepast. Specifiek voor bodemenergie, de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd conform BRL SIKB 11.000 voor het ondergrondse gedeelte en BRL KBI 6000 delen 00 en 21 voor het bovengrondse gedeelte. Onderdeel van de toets die de provincie, gemeente of RUD moet uitvoeren is of het bedrijf dat de werkzaamheden uitvoert beschikt over een erkenning. De toezichthoudende rol van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) is om te toetsen of de werkzaamheden worden uitgevoerd door daarvoor erkende bedrijven en of deze werken conform de daartoe aangewezen richtlijnen en normdocumenten.

Met vriendelijke groet,
Senior Adviseur Bodem+ Uitvoering
Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving

J.F. Mars